

Suomen tieteellisen kirjastoseuran vuosi 2017 – strategiatyötä, seminaareja ja vaikuttamista

Jarmo Saarti ja Susanna Nykyri

Viime vuoden keskeisenä tavoitteena oli STKS:n ensimmäisen strategian laadinta ja sen hyväksyminen kevätkokouksessa. Seuran historiatoon toimitustyö eteni myös hyvin. Seura juhlisti Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlia järjestämällä onnistuneen juhlaseminaarin loppuvuodesta. Seura toimi myös aktiivisesti vaikuttamalla lainsäädännössä tapahtuvaan uudistustyöhön erityisesti tieteellisille kirjastoille tärkeissä asioissa. Myös koulutustoiminta oli vilkasta.

Seuran strategian valmistelu ja hyväksyminen

Seura hyväksyi vuonna 2017 ensimmäisen strategiansa *Suomen tieteellinen kirjastoseura – muutoksen tekijät hyvässä seurassa* (STKS 2017). Tämä ohjaa seuran toimintaa ja sen kehittämistä tulevina vuosina. Strategiatyössä otettiin jäsenistö mukaan sekä työryhmistä että tarjoamalla avoin kommentointimahdollisuus strategiatekstiin. Näin saimme mahdollisimman laajan kommentointikierroksen strategiatekstillemme ja sen tavoitteille jo ennen päättävää kevätkokousta.

Molemmat olivat selvästi hyviä välineitä sekä jalkauttaa strategiaa että kehittää sen sisältöä. Tätä toimintatapaa kannattaisi harkita myös strategian toteuttamisessa ja muussa seuran toiminnan kehittämisessä.

Strategiassa nostimme keskeisiksi kehittämisen kohteiksi seuran toiminnassa:

1. tutkimuksen ja opetuksen toimintaympäristön,
2. osaamisen ja asiantuntijuuden ja
3. järjestötoiminnan ja verkostoitumisen.

Tutkimuksen ja opetuksen toimintaympäristö on digitalisoitunut lähes täysin ja samalla puhe avoimesta tieteestä ja tieteen vaikuttavuudesta

on voimistunut. Suomi ja suomalainen tiede haluavat olla maailman johtavia maita ja toimijoita tieteen avoimuudessa ja vaikuttavuudessa. Tässä tieteellisillä kirjastoilla on keskeinen rooli yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tästä nousee myös merkittävä tarve alan täydennyskoulutukselle ja palveluiden kehittämiseksi.

Seura ja sen toiminta näyttävät tulevan entistä merkittävämmäksi, koska uusien palveluiden ja kirjastoalaan vaikuttavien asioiden tekeminen ja päätöksenteko alkavat tapahtua entistä enemmän yhteistyössä niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Aktiivinen jäsenoiminta ja jäsenoiminta ovat tärkeitä, ja seuran tavoitteena onkin löytää uusia toimintamuotoja ja hyödyntää uusia teknologioita.

Työryhmien toimintaa uudistamassa

Seuran työryhmien välinen yhteistyö on entistäkin tärkeämpää, sillä niiden sisällöt edellyttävät usein monien eri tulokulmien aiempaa kiinteämpää huomioon ottamista. Työryhmien välinen yhteistyö koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa kasvaa. Samalla erilaiset toiveet yhteisistä koulutustilaisuuksista mm. sisarjärjestöjemme kanssa ovat lisääntyneet.

Tieteiden talon teknisten palveluiden kehityksessä pystytään aiempaa paremmin suunnittelemaan uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia. Esitelmiä ja puheenvuoroja voidaan toteuttaa myös webinaareina, mikä on omiaan parantamaan maantieteellistä kattavuutta ja lisäämään niiden vaikuttavuutta. Tavoitteena onkin, että seminaareihin voisi – teeman ja työskentelymuodon niin salliessa – osallistua myös etänä. Osa koulutuksista edellyttää edelleen selkeästi työ-

pajatyöskentelyä, ja niiden osallistujamäärä on varsin rajattua. Vaikka erimuotoisten koulutusten kirjo laajenee, niin kulloisenkin koulutuksen muodon ratkaisee aina sen sisältö ja tavoite. Toivottavaa on, että jäsenistö myös aktiivisesti ehdottaa eri työryhmille aiheita ja toteutusmuotoja.

Materiaalien saattaminen soveltuvien osin kaikille avoimesti saatavaksi on myös kehittämiskohde. STKS-jäsenyys säilyy silti edelleen selkeänä etuna – jäsenenä saa enemmän ja välittömämmin, ilman esim. julkaisuviivettä.

Työryhmien toiminnasta viestitään myös aiempaa enemmän, ja esimerkiksi koulutusten sisällöt näkyvät jatkossa aiempaa painokkaammin mm. Signum-artikkeleina ja erityyppisenä verkkoviestintänä.

Koulutusten kehittäminen ja Suomi 100 -syysseminaari

Seuran järjestämässä Suomi 100 -syysseminaarissa erityisen runsaasti puhuttanut ja myös huolestuttanut aihe oli alan koulutus. Koulutus on voimakkaassa murroksessa niin ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa, ja niihin kohdistuneet säästötoimet ja myös sukupolvenvaihdos ovat suuria haasteita. Erityisenä huolenaiheena on yleistynyt alan koulutusten lakkauttaminen.

Samalla koulutukselta kaivataan kuitenkin myös uudistumista, ja esillä olivat etenkin korkeakoulukirjastoissa ajankohtaiset uudet tutkijapalvelut. Miten pian ne voidaan ottaa huomioon ja sisällyttää uudenlaisissa tietoasiantuntijatehtävissä tarvittavia valmiuksia aiempaa selkeämmin osaksi alan opetusohjelmia? Esimerkiksi tutkimusaineistojen hallintataitoihin ja -ratkaisuihin liittyvä kehittämis-, neuvonta- ja koulutustyö on korkeakoulukirjastoissa paitsi vakiintunut kuin myös kasvava palvelu, mutta se ei vielä näy alan opetusohjelmissa.

Onkin syytä lisätä ja laajentaa vuoropuhelua eri toimijoiden välillä siitä, miten työelämässä tarvittavien osaamisalueiden ja alan koulutusta ja tutkimusta harjoittavien sisällöt ja tavoitteet saadaan paremmin ja nopeammin kohtaamaan.

Seuran oma seminaaritoiminta jatkui vilkkaana vuonna 2017. Aineiston saatavuusryhmä keskusteli aineistojen yhteiskäytöstä teemalla *Maksuton kaukopalvelu*. Maksumuurien syntyminen ja aineistojen digitoiminen ja siihen liittyvä sopimusjuridiikka ovat tehneet aineistojen yhteiskäytön – perinteisesti sanottuna kirjastojen välisen lainauksen – vähintäänkin haasteelliseksi ja osittain jopa mahdottomaksi. Kirjastojen perinteinen rooli kaikkien aineistojen käytön mahdollistajina kaikille tarvitsijoille edellyttääkin jatkuvaa keskustelua ja myös poliittista vaikuttamista. Tietoaineistoyhjän seminaari avoimista tietoresursseista tuki hyvin tätä keskustelua.

Asiakaspalveluryhmän seminaari keskittyi asiakaspalautteeseen palveluiden perustana. Informaatiolukutaitoryhmä puolestaan käsitteli seminaarissaan ajankohtaista aihetta, kuinka pystytään tunnistamaan oikea ja valheellinen tieto. Kirjastojuridiikkaryhmä puolestaan pureutui seminaarissaan digitaalisen, avoimen tieteen haasteisiin ja siihen liittyvään juridiikkaan. Erityisesti tietosuojalainsäädännön uudistuminen asettaa seuraamuksia myös kirjastojen toiminnalle ja sen dokumentoinnille. Ryhmä tuotti tähän liittyen myös ohjeistusta ja muuta informaatiota kirjastojen käyttöön.

Vaikuttamista ja lobbaamista

Viime vuonna suomalaisten alan seurojen yhteistyö jatkui aktiivisena. Erityisenä yhteisen vaikuttamisen kohteena olivat alamme kohdistuneet taloudelliset leikkaukset ja lainsäädännön kehittäminen. Euroopan tasolla vaikutimme yhteistyössä kirjasto- ja tietopalvelualaan vaikuttavaan lainsäädäntöön mm. tekijänoikeuteen ja digitaaliseen aineistoon liittyvissä kysymyksissä. Alkuvuodesta 2017 pidimme Kansalliskirjaston ja alan seurojen järjestämän meppien lobbauskokouksen e-aineistoihin ja tekijänoikeuksiin liittyen, jossa erityisenä teemana on kirjastojen oikeudet digitaalisissa aineistoissa.

Suomalaiset edustajat olivat selvästi kiinnostuneita asiasta, mitä osoitti jo se, että heitä tai hei-

dän edustajiaan tuli runsaasti paikalle. Saimme heiltä myös selkeän viestin siitä, että he tarvitsevat erikoisasioissa suomalaisen kentän apua eurooppalaisen lainsäädännön ja käytäntöjen kehittämisessä. He kaikki korostivat matalaa kynnystä: perusteltuja kannanottoja kannattaa lähettää heille suoraan.

Alan koulutuksen kehittäminen ja siihen kohdistuneet lakkautukset ja leikkaukset huolettivat myös seuroja yhteisesti. Informaatiotutkimuksen yhdistys (ITY ry) järjesti Tampereen yliopistolla seminaarin ”Informaatiotutkimuksen koulutus ennen, nyt & tulevaisuudessa” ja siihen osallistuivat seurojen puheenjohtajat. Näyttää siltä, että seurojen tulee olla entistä aktiivisempia tukissaan alan koulutusta ja sen kehittämistä. Yksikköjen lakkauttamiset ja erilaiset säästötoimet ovat jo nyt selkeästi alkaneet haitata alamme opetusta ja tutkimusta.

Puheenjohtajan vaihdos

Vuoden 2017 syyskokouksessa seuran puheenjohtaja vaihtui. Seurassa eri rooleissa aktiivisena jo pitkään toiminut Helsingin yliopiston kirjaston palvelujohtaja Päivi Kaiponen aloitti vuoden 2018 alusta puheenjohtajakautensa. Hän on ollut sekä seuran hallituksessa että toiminut työryhmissä, viime aikoina erityisesti kirjastojuridiikkaryhmässä.

Uudelle puheenjohtajalle ja aloittavalle hallitukselle tehtäväksi jää seuran strategian toimeenpano. Seuran talouden tasapainottamisohjelma

saatiin viime vuonna päätökseen ja näyttää siltä, että se onnistui ja siten mahdollistaa osaltaan seuran ja sen toiminnan kehittämisen. Tässä jo vuonna 2017 aloitettu verkkosivujen uudistaminen on ensimmäisiä tehtäviä vuodelle 2018.

Seuran historiikin kirjoittaminen eteni vuonna 2017 hyvin. Sen toimittajat Tuula Ruhanen ja Marja Sarvilinna sekä toimitustyössä avustava ohjausryhmä työstivät kirjoittajilta saatuja ja omia tekstejään niin, että teos voidaan todennäköisesti julkaista vuonna 2018. Teos tulee olemaan hyvä katsaus sekä seuran toimintaan että erityisesti tieteellisen kirjasto- ja tietopalvelualan kehitykseen Suomessa.

Näyttää siis siltä, että muutoksen tekeminen hyvässä seurassa jatkuu ja on hyvässä vauhdissa!

Viitteet

STKS 2017 = Suomen tieteellinen kirjastoseura - muutoksen tekijät hyvässä seurassa. Strategia 2017 - 2021 (hyväksytty STKS kevätkokouksessa 2017). <http://www.stks.fi/wp-content/uploads/2017/05/STKS-Strategia.pdf> (Viitattu 4.1.2018)

Tietoa kirjoittajista:

*Jarmo Saarti, kirjaston johtaja
Itä-Suomen yliopisto
jarmo.saarti@uef.fi*

*Susanna Nykyri, johtaja tietoasiantuntija
STKS:n varapuheenjohtaja
Tampereen teknillinen yliopisto
susanna.nykyri@tut.fi*